

השביתה של האוצר

נאומה של תרי שטרנברג בהפגנת הסטודנטים והמרצים הארצית בכיכר אנטון, 11.12.07

אומרים שהסטודנטים הם הנפגעים הגדולים ביותר מהשביתה. ואני אומרת לכם, כסטודנטית שרוצה ללמוד, שהשביתה שאנו נמצאים בה היום היא רק קצה הקרחון. בתור מי שלומדת כאן זו השנה הרביעית, אני יכולה לספר לכם על השביתה האמיתית. זו שמתרחשת בכל הקמפוסים, יום יום, שעה שעה. זו שביתה סמויה מן העין, אך מזיקה בהרבה מכל שביתה אחרת. השביתה הזו מתרחשת דווקא כשכולנו נמצאים בכחות ולכאורה לומדים. זו לא שביתה של המרצים, ולא של הסטודנטים, גם לא של הסגל הזוטר, אלא של האוצר, ושל הסניף המקומי שלו – הנהלת האוניברסיטה.

באתי לאוניברסיטה ללמוד, וגיליתי – כאן שביתה. גיליתי שאי אפשר לקיים דיון בכיתת תרגיל של שבעים תלמידים. גיליתי שאי אפשר לכתוב עבודות כשהספריה לא קונה ספרים חדשים. גיליתי שמשנה לשנה יש לי פחות ופחות קורסים לבחור מתוכם. שמעתי מחברים שלי שחוגי הלימוד שלהם נסגרו, כי הם לא היו רווחיים מספיק. במסדרונות התחלתי לפגוש יותר ויותר סטודנטים שלומדים בתכניות חוץ תקציביות – תכניות שבהן משלמים סכומי עתק תמורת תואר שני במינימום זמן ומאמץ, וברמה אקדמית מפוקפקת. גיליתי שמרצים בכירים יצאו לפנסיה, וצעירים לא באו במקומם, בגלל הקיצוץ בתקני המרצים. גיליתי שחברים שלי בחוג להנדסה מגישים תרגילים רק בשלשות – אותם אנשים שאחר כך יבנו את הגשרים בארץ הזאת. ואפילו שמעתי על מרצה אחד בחוג לפיסיקה שנאלץ לקיים את שעת הקבלה שלו בשירותי הבנות בבניין מדעים מדויקים.

באתי לאוניברסיטה במחשבה שאני מגיעה למוסד אקדמי וציבורי, שמטרתו יצירת ידע והנחלתו לחברה. אבל בארבע השנים שבהן אני נמצאת כאן, גיליתי שהשביתה של האוצר שוברת את כל מה שציבורי ואת כל מה שאקדמי באוניברסיטה. האקדמיה אמורה לתפקד כמוסד ציבורי במימון ציבורי הפועל למען החברה, ולא להיכנע לתכתיבי השוק. אלא שבשנים האחרונות האוצר וראשי האוניברסיטאות עושים יד אחת להפריט את ההשכלה הגבוהה בישראל.

ומשעה שהאוניברסיטה מתחילה להיות מנוהלת בתור עסק פרטי, היא מפסיקה לראות בסטודנטים משכילים וחוקרים לעתיד, ורואה בהם מקבץ ארנקים שניתן לרוקן אל תוך התקציב שלה. שערי האוניברסיטה הולכים ונסגרים בפני הציבור: כבר היום, חברים שלי שאינם נהנים מתמיכה כלכלית של ההורים מתקשים לעמוד בדרישות שכר הלימוד. ואם יעלו אותו עוד, אז שביתת האוצר תנחל את הצלחתה הסופית – אוניברסיטה לעשירים בלבד. שלא לדבר על הקהל הרחב: כל גמלאי שוחר דעת, וכל מי שמידפק על שערי הספריות ללא תעודת סטודנט או סגל, מוצא את עצמו מול השומר והקופה הרושמת. כידוע, לא רק באוניברסיטאות החינוך הציבורי בישראל נמצא במשבר. לא במקרה צועק רן ארז כבר שבועות מעל הבמות שסך השעות שקיצצו לתלמידי בתי הספר מסתכם בשנת לימודים שלמה. בשש השנים שבהן קרה הדבר, אצלנו בהשכלה הגבוהה קוצצה אוניברסיטה שלמה: 800 מרצים בכירים הלכו הביתה, ואחרים לא באו במקומם. בבתי הספר בחרו בדרך הקלה להתמודד עם המצוקה, והורידו דרמטית את הרמה של מבחני הבגרות. גם אצלנו, בעקבות הקיצוצים באה ירידה בדרישות האקדמיות: פחות שעות

לימוד לתואר, פחות סמינריונים להגיש, ויותר ויותר בוגרי תואר שני ללא תזה. וכך יותר ויותר בוגרי תיכון זכאים לתעודת בגרות – על אף שנכשלו במבחנים הבינלאומיים. בקרוב אצלנו: תואר באוניברסיטת תל אביב יהיה שווה פחות מתואר באוניברסיטת לטביה.

אכן, הבעיה היא אותה בעיה: נרדמנו בשמירה. שתקנו כשהפרטה החלה לנגוס בחינוך ובהשכלה הגבוהה. אבל גם הפתרון הוא אותו פתרון - המאבק על החינוך הוא מאבק אחד. האוצר כמעט הצליח במהלך ה"הפרט ומשול": בתחילת הסמסטר המורים שבתו, שעה שהתיכונים יישבו בבית; המרצים מחו על השחיקה בשכרם, ואנחנו הסטודנטים משכנו בכתפיים וחיכינו לפברואר – המועד שבו הבטיחה הממשלה לדבר איתנו על העלאת שכר הלימוד. כולנו שיחקנו היטב לידיים של האוצר, שקיווה לשבור אותנו בדיוק כך: מיגזר אחר מיגזר.

ואז התחיל לקרות משהו אחר. תלמידי התיכון החלו לצאת מהבית ומהקניון, והצטרפו למורים המפגינים. גם חבריי ואני לבשנו שוב את חולצות המאבק האדומות, ויצאנו להפגין עמם. כאשר המרצים הושיטו לנו יד לפתיחת חזית משותפת, נעלנו יחד איתם את שערי הקמפוס בתל אביב ובחיפה. כמו אחינו הצעירים בתיכונים, אנחנו מבינים שהאינטרס של המורים שלנו לקבל שכר הולם הוא גם האינטרס שלנו לרמת הוראה ראויה. המרצים בתורם מתחילים להבין שאין טעם בהעלאת שכר ללא החזרת התקנים שקוצצו, ויותר מכך, שהחזרת התקנים היא אינטרס משותף להם, לסגל הזוטר ולסטודנטים. אם אין תקנים למרצים, רמת ההוראה נפגעת, למתרגלים אין אופק תעסוקתי, והסגל הבכיר הופך לארגון פנסיונרים שכוחו הולך ופוחת.

שיתוף הפעולה והמחויבות ההדדית חייבים להימשך. השביתה של האוצר היא השביתה היחידה שאותה אני מציעה לשבור בצווי מניעה. אבל אלה צווי מניעה שכולנו צריכים להיות חתומים עליהם – מורים, סטודנטים, מרצים, סגל זוטר, תלמידים והורים. צווי המניעה הללו קוראים: צאו מכאן. חדלו להפריט אותנו לדעת, די לקיצוצים חסרי התבונה. האוניברסיטה היא שלנו, בתי הספר הם שלנו. יחד אנחנו קוראים לאוצר: סיימו את השביתה שלכם!